

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ХАЛҚИКАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ
ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН
ЧИҚА БОШЛАГАН

№ 34 (9780).

• 1990 йил 16 февраль • жума •

Баҳоси 3 тийин.

ХАЛҚНИНГ КУЧ-ҒАЙРАТИНИ БУНЁДЖОРЛИК ИЗИГА СОЛАЙЛИК

Сессиялар ўртасидаги таънаффус асло дам олиш вақти эмас, балки депутат ишининг бошқа шакллари. СССР халқ депутатлари ўтган «парламент таътили» даврида ҳам айниқса зўр бериб меҳнат қилдилар: парламентнинг қўмиталари ва комиссияларида СССР Олий Советининг учинчи сессияси муҳокама-сига қўйилган бир қанча жуда муҳим қонун лойиҳалари ҳусусидаги қизгин мунозаралар давом этди.

СССР Олий Советининг учинчи сессияси аввал белгиланганидек 14 февраль эрталаб соат 10 да Кремлда Иттифок Совети ва Миллатлар Советининг қўша мажлиси билан очилди. Ишчанлик вазиятида ва айни вақтда ҳозирги пайтнинг ҳусусияти вақидан ташвиш вазиятида очилди. СССР Олий Советининг Раиси М. С. Горбачев сессияни оча туриб мана шуларни айтди. (М. С. Горбачевнинг нутқи матбуотда эълон қилинмоқда).

Депутатлардан бирининг тақлифига буюн сессия Кавказдаги воқеалар пайтида ҳалок бўлганларнинг хотирасини бир дақиқа сукут сақлаб ҳурмат билан эсга олди.

СССР Олий Совети Раисининг биринчи ўринбосари А. И. Лукьянов сессиянинг иш тартиби қандай бўлиши кераклиги ва қайси масалаларни кун тартибига кириштириш лозимлиги ҳусусидаги тақлифларни киритди.

Авалло халқ депутатлари иккинчи сессиянинг топириқлари, қўмиталар ва комиссияларнинг мулоҳазалари, шунингдек халқ депутатларидан, меҳнат коллективларидан, граждандардан Олий Советга тушган асос қилиб тақлифлардан Олий Советга тушган асос қилиб олиниди, деди у. Мамлакатдаги вазиятнинг ўзи ҳам, иқтисодий тараққиётнинг энг ўткир вақтини муаммоларнинг имкон борида эътиборга олиш мудоаласи ҳам масалаларни танлаб олишга сезиларли таъсир қилди.

Кун тартибининг белгиланган вақтида қонун чиқарувчилик ишнинг демократизация жараёнини чуқурлаштириш, иқтисодий турмушнинг турли соҳаларида туз ўзгаришларини амалга ошириш сари қатъий йўналтириш зарурлиги эътиборга олинди. Аввало иқтисодий ислохот, сиёсий структуралардаги, федерализмнинг ривожлантиришдаги ўзгаришлар, қонунчилик ва интисомия мустахкамлаш, граждандарнинг ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлаш масалалари шу жумлага кириди. Илгари Олий Совет қабул этган қарорлардан келиб чиқадиган масалаларни ҳам кун тартибига кириштириш тавсия этилди.

Нихоят, СССР Олий Совети «қўлидаги» қонун лойиҳаларининг тайёрлиги, пухта ишланганлиги даражаси ҳам эътиборга олинди. Аввалги йили сессиянинг таърифи етарли равишда текшириб қўрилмаган, ҳўр ҳужжатларни муҳокама қилишга баъзан вақт беҳуда исроф бўлиб қолганлиги кўрсатилган учун ҳам буни айтиб ўтиш мумкин. Шу сабабли кун тартибда баъзи бир муҳим масалаларнинг йўқлигини уларни муҳокама қилишни

истамаслик деб эмас, балки у ёки бу қонун лойиҳаларини қўшимча равишда ишлаб чиқиш, мукамал ҳолатга келтириш имкониятини бериш деб англамоқ керак.

Ҳаммаси бўлиб кун тартибига 50 та масалани кириштириш тақлиф қилинди, шундан салкам 30 таси биринчи даражада қўйилган лойиҳалар бўлиб қолган масалалардир. Уларни шартли равишда бир неча асосий гуруҳга бirlaштириш мумкин бўлур эди. Улар, аввало, конституцияни ривожлантириш, мамлакатнинг асосий қонунини бир қанча муҳим қонунларни ўзгариштириш, иқтисодий ислохотни амалга оширишнинг энг муҳим муаммолари, иқтисодий сиёсат, Совет федерациясини ва миллатлараро муносабатларни тақомиллаштириш масалалари, сиёсий ислохот, ҳуқуқий ислохот муаммолари ва, ниҳоят, ташкилий масалалардир.

Нотийқ халқ депутатларининг иккинчи сессия СССР амалдаги Конституциясининг сиёсий ва иқтисодий системалар асосларини, шунингдек СССРнинг миллий давлат тўзилишининг тартибига додаланган бир қанча қондаларини ўзгариштириш тўғрисидаги масалаларни пухта ишлаб чиқишни зарур деб топганлигини аслагиди ўти. Олий Советга шу масалаларда оид тақлифлар пухта ишлаб чиқилганидан кейин уларни Сўезд муҳокамага тақдим этиш топирилган эди.

СССР Олий Советининг Президиуми бу муаммони яна бир бор батафсил таҳлил қилиб, яқин вақт ичида конституцияга киритилгандаги маъна шундай ўзгаришларни Олий Совет ва халқ депутатлари Сўедаги муҳокама қилиш зарур, дедан яқинда бир ҳулосага келди.

Бу ўзгаришлар асосий қонундаги партиянинг ва бошқа иқтисодий-сиёсий ташкилотларнинг ўрни тўғрисидаги олтинчи ва еттинчи моддаларига, мулкчиликнинг турли формаларига бағишланган моддаларига, шунингдек мамлакат Президентининг вазифаларини таъсис тўғрисида депутатлар, граждандар, илм-фан аҳли бир неча бор ўртага қўйган тақлиф муносабати билан давлат ҳокимиятининг олий қондалари ваколатларини белгиллаб бериш қондаларига тақлиф қилинди.

Шу масалаларни кўриб чиқиш учун СССР Олий Совети Президиуми СССР халқ депутатларининг навбатдан таънари учинчи сессияни чакриш ҳақида тақлиф киритди.

Шундан кейин А. И. Лукьянов сессия муҳокама-сига тақдим этилган қондаларнинг лойиҳалари устидаги иш қандай бораётганлиги ҳақида батафсил ахборот бериб, уларнинг ҳар бирини таърифлаб ўтиди.

А. И. Лукьянов шунини маълум қилдики, СССР Олий Совети Президиуми СССР халқ депутатларининг иккинчи сессиянинг қарорларини амалга ошириш юзасидан Олий Советнинг иш тартибига оид тақлифлар қарор лойиҳасини сессия муҳокама-сига киритди. Бу қарор тақлиф этилган кун тартибига чамбарчас боғланади ва шу билан бирга келгусидаги ҳамма ишларнинг руҳини белгилаб беради. Нотийқ бу ишнинг муҳим ҳусусиятини ҳақида гапириб, халқ депутатлари Сўедаги Олий Советга принципал янги ваколат берганини ўқитиб ўтиди: Олий Совет қонунларни қабул қилиш билан айни бир вақтда энди конституциянинг айрим моддаларига зарур

ўзгаришларни киритиш ва кейинчалик уларни навбатдаги Сўеда тақлиф қилиш олиш мумкин. Бу ваколат белгиланаётган ислохотларни амалга ошириш жараёнини, шунингдек жамоат ва давлат турмушининг энг муҳим масалалари ҳал этилишини тезлаштириш имконини беради. Шу билан бирга мазкур янгилик комиссиялар ва қўмиталар, Олий Совет аъзолари, бутун депутатлик қорали қўмиталар қабул этилаётган қарорлар учун масъулият «қизғин» анча юқори қўтарили.

Вужудга келаятган вазияти эътиборга олиб, депутатлар Сўедаги топириқ-сига мувофиқ, халқ ҳўжалигини барқарорлаштириш таъминлашга оид ишларнинг, шунингдек фавақулда чоратадбирларни белгиллаш чоғида имкони борида кўпроқ принципаллик ва ишчанлик кўрсатишлари лозим. Шу муносабат билан Олий Совет Президиуми ҳўкуматнинг сессияда мамлакат иқтисодийни соғломлаштириш программасини амалга ошириш масаласини кўриб чиқиш тўғрисидаги тақлифни қабул қилиш зарур, деб ҳўсбоблайди.

Ўн учинчи беш йиллик пилани лойиҳасининг бўлажак муҳокама-сига алоҳида аҳамиятга эгадир. Социалистик бозор шароитларига мослаша олиш, аҳволнинг ўзгариши, қороналар, регионлар, республикалар иқтисодий мустақиллигининг кенгайиши билан боғлиқ пухталик фази-латларни ана шу лойиҳага тақлиф қилиш керак. Айни вақтда Олий Совет пиланида аҳоли фаровонлигининг ошириш, агро-саноат комплексини устуи даражада ривожлантириш, аввало озиқ-овиқ таъминотини яхшилаш, эко-

ЙИЛ ЯКУНЛАРИ ЧИҚАРИЛДИ

1989 йилда республикада иқтисодийнинг структурасини қайта қуриш, уни иқтисодий соҳага бўлиб юбориш соҳасидаги тадбирлар амалга оширилиши натижа-сига истеъмолга ва ишлаб чиқариш қурилишига сарфланган ресурсларнинг улуси кўпайди, дейилди республика давлат Статисти-ка қўмитасининг Ўзбекистон ССРнинг 1989 йилдаги иқтисодий-иқтисодий тараққиёт-ни ҳақидаги ахборотида. Ишлаб чиқариш восталари-га нисбатан истеъмол бў-юмларини ишлаб чиқариш-нинг илдамроқ ўсишига эри-

шилди. Мудофаа саноати қор-хоналарини халқ истеъмол-молларини ишлаб чиқаришга жалб этиш бошланди. Мил-лий даромадда жорий исте-мол ва ишлаб чиқариш қў-рилиши учун ресурсларнинг улуси аввалги йилдаги 91 процентдан 92 процентга ет-ди. Халқ фаровонлигини оши-риш тадбирлари рўйбга чи-қаришда, Пенсияларнинг энг оз миқдори кўпайтири-ди.

Шу билан бирга респу-блика халқ ҳўжалиги мурак-каб шароитларда ривожлан-ди. Пул муомаласи, товар ва пул миқдорининг мувоза-нати ёмонлашди. Ўнг муҳим молларнинг қамқилиши ку-чади. 1989 йилда нисбатан иқтисодий меҳнат унумдор-лиги пасайди.

(Давоми 2-бетда).

логия вазиятини соғломла-штириш йўли нечоғли акс-этишини алоҳида назорат-сига олади, албатта.

Миллатлараро муносаба-тларнинг муҳим масалалари-ни кўриб чиқишни давом-сига келтириш керак. Олий Совет Президиуми ахтирослар со-лом ақл-идроқдан устуи кел-маслига, ҳар бир тадбир-маслига байналмиллатчилик-синиё кетиши учун бу маса-лаларни ҳал этишда ҳамкор-лик қилишга, ушбу масала-ларга босиқ-вазминлик билан ёндашишга даъват этади. Бу ўринда мамлакат Олий Со-ветининг йорати халқ депу-татларининг барча Советла-ри ва умуман бутун жамяти-учун намуна бўлиши керак.

А. И. Лукьянов йилдан-сайланган барча даража-лардаги халқ депутатлари Советлари иш даражасини тўбдан кўтариш вазибалари-га тўхталиб қўйидагиларни таъкиллади: бу ўринда иш-чанлик кўрсатишлари лозим. Шу муносабат билан Олий Совет Президиуми ҳўкумат-нинг сессияда мамлакат иқ-тисодийни соғломлашти-риш программасини амалга-ошириш масаласини кўриб-чиқиш тўғрисидаги тақлиф-ни қабул қилиш зарур, деб ҳўсбоблайди.

Ўн учинчи беш йиллик пилани лойиҳасининг бўлажак муҳокама-сига алоҳида аҳамиятга эгадир. Социалистик бозор шароитларига мослаша олиш, аҳволнинг ўзгариши, қороналар, регионлар, республикалар иқтисодий мустақиллигининг кенгайиши билан боғлиқ пухталик фази-латларни ана шу лойиҳага тақлиф қилиш керак. Айни вақтда Олий Совет пиланида аҳоли фаровонлигининг ошириш, агро-саноат комплексини устуи даражада ривожлантириш, аввало озиқ-овиқ таъминотини яхшилаш, эко-

да рўйбга чиқариш билан боғлиқ бўлган масалаларга кўп куч-ғайрат сарфлаш ке-рак бўлади. Айниқса шун-дай масалалар йўлдан қол-ди. Аммо Олий Совет қонун-лар билан нечоғли банд бўлмасин, назорат вазиба-ларини амалга ошириши го-ят муҳимдир.

Совет кишилари Олий Со-вет мамлакатдаги вазият-нинг ривожини, ҳокимият-олий органининг қонунлари, бошқа қарорларига нечоғли-риоя этилаётганини ва улар қандай амалга оширилаётга-нини талабчанлик ва қатъий-билан қўзғатиб боради, деб умид қилмоқдалар.

СССР Олий Совети Пре-зидиуми шунга асосланиди-ки, бу галги сессия тахми-нан 24—25 апрель қунари-якунларини мумкин. Кун тартибининг тизилиши асо-сий ишнинг комиссиялар ва қўмиталарга ўтказиш за-рурлигини ҳўсбоба олиб ял-пы мажлислар учун бир ҳафт-а ажратиш, яна бир ҳафт-ани аса қўмиталар ва ко-миссиялар иш учун ақра-ти тақлиф этилади. Ўтган галги сессия таърифи аса иш-ни шу таҳлилда йўлга қў-йиш мақсадга мувофиқ экан-лигини кўрсатди. Олий Со-вет аъзоларининг қўдан кўп тақлифларини ҳўсбоба олиб, ҳўкумат аъзолари, давлат бошқа органлари раҳбарларининг депутатлар саволларига жавоблари учун ҳар ойда бир қўнаи ақра-ти мақсадга мувофиқ бў-лур эди, деди пировардида А. И. Лукьянов.

Депутатлар кун тартибига оид тақлифларни диққат-эътибор билан тингладилар. Кун тартибидидаги энг муҳим масалаларни белгиллаб чи-қиш, иш тартибининг ҳал эти-ши эсимдек туюлади. Аммо худди ана шулар ҳў-

сусида қизгин мунозара бў-ди. Депутатлар, жумладан, мамлакатнинг аҳоли мурак-каблаган жойлардаги ва-зиятни барқарорлаштириш юзасидан қандай чора-тад-бирлар қўрилиши назарда тутилаётганини, СССР Конституцияси 6-моддаси тўғрисидаги масалани қай-та таҳлилга муҳокама қилиш кераклигини ва бу масалани ҳўзир муҳокама қилиш ке-рак ёки керак эмаслигини оидиштириб беришни ил-тимос қилдилар.

Кун тартибининг белгилан-ган тўс олди ва гоит хил-мал-хил фикрлар борлигини акс эттирди. Бир қанча на-та масалалар аниқлаб оли-ниб, асосан шулар атрофида мунозара бўлди. Миллатлар-аро муносабатлар, СССР-нинг миллий-давлат қури-лиши муаммолари, халқ де-путатларининг навбатдан таънари сессияни чакриш масаласи, шунингдек сессия муҳокама-сига тақдим этилган қонунлар қўнари мажмуасининг мазмуни шулар жумласидан-дир. А. И. Лукьянов нутқи-да баён этилган кун тарти-бининг тўдирши тўғрисида ҳам тақлифлар тақдим этил-ди.

М. С. Горбачев авж олиб кетган мунозарада қатна-шиб, бу мунозаранинг фой-далли бўлаётгани ва муҳим-лигини таъкиллади. Олий Советдаги барча мунозара-лар сингари, деди у, айниқ-са сессия ишдаги танаф-фусдан кейин ва ҳўзирги вазиятни эътиборга оладиган бўлсак, бу мунозаралар ахти-рослар ва қайфиятларнинг таъсири бўлган, албатта. Аммо, ҳар қалай, бу муно-зарада ақл-идроқ билан ай-тилаётган амалий гаплар кўп. Кун тартиби ҳўсусидаги натижа бунини асос қилиб олиш керак.

Олий Совет раиси депу-татларга уларнинг ўзи ик-кинчи Сўеда қабул қилган иқтисодий ва сиёсий муаммо-лар ҳўсусидаги, миллатлар аро муносабатларини ва фе-дерализмни доирасидаги жа-раёнларни ривожлантиришга дахлдор масалаларнинг бу-тун мажмуасига оид қонун-ларни қабул қилишни жа-

(Давоми 2-бетда).

ЖАДАЛ ВА ҚАТЪИЙ ҲАРАКАТЛАР ЗАРУР

М. С. ГОРБАЧЕВНИНГ

СССР Олий Совети учинчи сессияси очилишида сўзлаган нутқи

Ўртоқлар! СССР Олий Со-ветининг учинчи сессиясини очар эканман, сессия кўриб чиқадиган масалаларнинг характери жиҳатидан у ода-даги парламент йиғилиши доирасидан анча кенг бўли-шини тўла ишонч билан ай-тишни истардим. Сессияда амалга оширилиши жамияти-миз тараққиётида тўб, сифат ўзгаришларига олиб келадиган қонунлар қабул қилини-ши зарур. Сессиянинг мам-лакат турмуши учун аҳамия-ти ҳам, силлар билан биз-нинг улдувгор масъулиятимиз ҳам ана шу билан белгилана-ди.

Биз ўз ишимизни бошла-ётган вазиятнинг ҳусусияти-ларни тўғрисида гапирмай бўлмайди. Ўнг муҳими — қайта қуриш турмушининг барча соҳаларини ва аҳоли қатламларини, қамраб олиб, демократия, ошкоралик, озошлик, одамларнинг эркин фикрлаш ва ташаббус қўр-сатиши жиҳатидан қараган-да кўп нарса беради. Инки-лобий янгилашшга қаратил-ган йўл тараққиётнинг иқти-мий тараққиётини кескин жадаллаштирилганлиги рад этиб бўлмайди фактир.

Шу билан бирга халқ де-путатларининг иккинчи Сўе-дида ҳам, партия Марказий Қўмитасининг Пленумида ҳам таъкидланганидек, мам-лакатда қайта қуриш жара-ёнининг бориши, суръат-лари ва натижаларидан, ис-теъмол бозоридида аҳволдан, миллатлараро муаммолар кескинлашганлигидан, тар-тиб бўшашиб кетганлигидан норозилик пайдо бўлди ва кучаймоқда.

Ҳўзир амалда жамият ўз талабидида яқиндир — барча йўналишлардаги ишларни қўчайтириш, ишчанлик ва масъулият кескин оши-риш, тартиб ўрнатиш, инти-зомини мустахкамлаш зарур. Умуман, ўртоқлар, биз би-ринчи навбатда иқтисодиёт соҳасида жадал ва қатъий ҳаракатлар зарур бўлган маррага етиб келдик.

Халқ депутатларининг Сўеда иқтисодиётни со-ғломлаштириш юзасидан ҳў-кумат тақлиф этган ишчи-лик ва истибобла мўлжал-ланган тадбирларни тақдир-қилди. Аммо бу тадбирлар қанчалик аҳамиятли бўлма-син, бор-йўғи программа бў-

либ, унга кўра ҳўкумат ҳам, унинг қарамонлида қўйилган то юқоригага бўлган идора-лар ҳам, албатта, мамлакат меҳнат коллективлари ҳам кун сайин сабот билан иш олиб боришлари зарур.

1990 йилнинг ўтган бир йрим ойи ҳўзирча ҳавотир-лигининг камайтирмади. Белгиланган тадбирларни амалга оширишда марказий органлар даражасида анча-гина қолоқлик ва тарқоқлик содир бўлмоқда. Олдий иш-чанлик етишмайди, бундай вақтда ҳеч кимнинг кўл қў-вуштириб ўтиришини ке-чи-риб бўлмайди. Иқтисодиётни бошқаришнинг заиф жараёни ҳўзирча тўхтатилмади. Кор-хоналар ўртасида бевосита ҳўжалик алоқалари суст йўлга қўйилмоқда, монопо-лиячилик, гуруҳлар ман-фаатларини кечлаш востала-ри ишга солинмапти. Бу-ни эътибордан четда қолди-риш мумкин эмас, ҳаракат қилиш зарур. Ҳали иқтисо-дий ёндашувлар ишлаб чи-қилмаган жойларда эски ён-дашувларни қўланиш ке-рак. Ўтиш даври шу билан ақрилай турадики, ҳўзир вақтда ҳар инкала ёндашу-ларнинг биргаликда амалга оширилишига йўл қўйиш мумкин. Бунда албатта ян-гиликка олға ботган ҳар-қатта асосий эътибор бериш лозим.

Агар кимларгадир вако-латлар етишмаса — бундай ваколатлар берилиши тўғри-сига ғамхўрлик қилиш дар-кор. Аммо агар маҳорат ёки ишчанчи масъулият етишмаса, унда бутунлай бошқача тағиллаш олиш лозим.

Гоит кўп нарса ҳўкумат-га, марказий органларга сўз-сиз боғлиқдир. Бироқ, бел-гиланган программанинг ба-жарилиши учун, айниқса, озиқ-овиқ тақлифлари, энгил ва озиқ-овиқ саноати, хизмат қўрситиш, транспорт, савдо соҳаси — аҳолининг кундалик эҳтиёжларига та-аллуқли барча соҳаларда жуда катта масъулият рес-

публика, маҳаллий органлар эҳтимолга тушади.

Йойлардаги кадрларимиз тайёрга айерлик қайфиятла-ридан секинлик билан ҳалос бўлмоқдалар. Қўпгина ҳўла-ларда уларнинг бепарволиги ва айтиш мумкинки, масъу-лиятсизлиги туфайли иқтисоди-ий кескинлик йўл бермоқда. Темир йўл транспортнинг иш-ти деярли издан чиққанли-ги, ҳамма жойда вагонлардан ўз вақтида юк туширилиши йўлга қўйилмаганлиги аён-дир. Натижада аса халқ ис-теъмол моллари, озиқ-овиқ тақлифлари, бутловчи бў-юмлар, хом ашё, қорхона-ларнинг барқарор ишлаши учун зарур бўлган бошқа моддий, ресурслар манзилга етказиб берилмапти.

Биз ҳўзир шундай иш кў-ришимиз керакки, ишчиллик чоралар бир вақтинчи ўзи-да, ўзаро боғлиқ ҳўлда қабул қилинсин ва иқтисодий исло-хот олға томон дадил бор-син. Бу, айтиш мумкинки, масаланинг икки жиҳатидир. Ислохот йўлида меҳнат унумдорлиги ва ташаббусни ривожлантиришнинг янги қудратли омиллари жорий этилишини таъминлаш, ҳў-жалик юртишимизнинг янги шаклларида йўл очиб бериш лозим. Бошқача йўл бўл-ди, бу ҳўсусда жамиятда келишув-га эришилган. Сўнгги вақт-даги тақрибга бутунги қўнда-ги барча ўткир муаммоларни айни бутун ҳўжалик меҳа-низмнинг, айниқса ишлаб чи-қариш муносабатлари бутун системасини қайта қуриш йўлида тўбдан ҳал этиш мумкинлигидан яна бир бор далалат бермоқда. Қайта қи-ришда, тўб иқтисодий исло-хотда сусткашлик бутунги қирийчиликларимизни янада кескинлаштириши мумкин. Бу борада кўп нарса Олий Советга, унинг мажмуи сес-сиясига боғлиқ бўлади. Мам-лакат ушбу сессиядан энг аввало мулкчилик ва ер тў-ғрисидаги қонунларини, шунингдек иқтисодий қонун-ларнинг бутун мажмуасини кутмоқда.

Бошқа соҳаларда ҳам ис-лохотлар, ўзгаришлар зарурлиги гоит сезилмоқда. Миллатлараро муносаба-тларни олиб қўрайлик. Ҳў-зирги вақтда биз ҳаммаси бир қанча регионларда рўй бераётган воқеалардан та-швишга, тўшмоқдамиз. Совет федерациясини тўбдан ўз-гариштириш жадаллашти-риш йўли билангина одам-лар қўрбон бўлишига ва мод-дий талафотларга олиб ке-ладиган қирий муаммоларни чинакам ҳал этиш, марказ-дан қонирма, айирмачилик каби хатарли тенденциялар-ни тўхтатиш мумкинлиги то-бора яққол бўлиб қолмоқда.

Бошқа нарса: бу йўлдан тадбирлар барча миллат ки-шилари қаерда яшаيدиган қатъи назар, уларнинг қонуний ҳуқуқларини ҳимоя қи-лишга оид қатъий ҳаракат-лар билан узувй боғлиқ ҳўл-да амалга оширилиши зарур эканлиги ҳам аёнидир.

Биз ҳаммамиз мамлакат-миз жанубидида воқеалар фойжалар тўс олганлигидан қатъий қайғурмоқдамиз. Бу воқеалар одамларнинг ҳалок бўлишига, улар ўзлари яшаб турган ерлардан омман равишда қўйилишига олиб келди.

Мен ўз яқинларини йўқот-ган ҳамда уларни, доимий истиқомат жойларини таш-лаб кетиб, қўлфатга йўлиқ-қан ондаларга Олий Совет номидан чўқур ҳамдардлиқ билдиришни ҳўхлар эдим. Узоқ вақт мобайнида юзага келган мураккаб масалалар-ни сиёсий ҳал этиш йўла-рини қидириш учун барча ишлар қилинди. Лекин минг-лаб одамлар ҳалок бўлиши-нинг олдини олиш учун бо-нда ҳеч қандай илоҳ қолма-гач, Олий Совет Президиуми фавақулда чоралар қўри-шга мажбур бўлди. Ҳўзир у ердаги аҳоли, агар таъбир жоиз бўлса, назорат қилин-моқда, бироқ аҳоли ҳали ҳам кескин бўлиб турибди. Биз аввал келишиб олиган-идек, ёзага келган вазият-ни қараб чиқиш ва умумий

куч-ғайратлар билан оқило-на ёндашу топишга яна бир бор уруниш учун алоҳида вақт ажратишимиз керак.

Менга айтишларига қараган-да, республикаларнинг ҳам шундай ҳўхли бор.

Ҳаёт Олий Советнинг бун-дан аввалги сессияси қарор-лари тўғрисидаги кўрсатди-ва бу қарорларнинг рад эти-лиши оғир оқибатлари бўл-ган фойжаларга олиб келди. Ваҳоланки, ушбу қарорлар-нинг асосий мазмуни икки халқ манфаатларини уйғун-лаштириш. Озарбайжон-нинг суверен ҳўқуқи ва бу-тунлигини тақдирлаш ҳамда Тоғли Қорабоғ халқининг Озарбайжон ССР таркибидида ривожланиши учун барча за-рур қарорларнинг таъмин-лашга қаратилган эди. Биз-нинг мақсадларимиз шундай ва у ушбу масалалар қайттан вақтинчидида эътибор қилиши-мизга мольдир.

Бокудан алангаси Душан-бе шаҳрига ўтган сўнгги во-қеалар ҳам миллатларга адоватининг ниҳоятда хавфли эканлигидан дарак беради. Бу воқеалар аъраволик авж олган ўзига ҳос жанжир ре-акцияларни, Бу ерда гап, ўртоқлар, мамлакатимиз тақдирини қарор қилишнинг ҳақиқатини ҳақида бормоқда. Биз ёнгиини тўх-татиш учун барча ишларни қилишимиз керак. Миллат-чилик эхтиросларини авж олдираётган ва тўқнашулар келтириб чиқараётганларга жуда қатъий туриш, уларга қарши ҳаракат қилиш лозим.

Бу одамлар разилона ҳа-ракат қилмоқдалар, ўзлари-ни соғна олиб, кўпчилик ора-сидан туриб ёшларни, бола-ларни, хотин-қизларни ол-динга олиб чиқмоқдалар, уларни сал бўлмаса, тўп-понча ўқитиб, қонунга хи-лоф равишда конституцияга қарши гаплар айтишга ҳўжжатларга қўл қўйишга мажбур қилмоқдалар.

Биз халқларни миллий уй-ғонч широрлар остида ўз мафсониятлари, тор доира-даги ҳўбдиллик мақсадлари-

да курашга тортаётганларга нисбатан қонуннинг бутун қучини қўлланшимиз ке-рак.

Тегишли қонун лойиҳаси Олий Советга тақдим этил-ди. Қонунчилик, қонунчилик ва ҳўқуқ-тартибот масалала-ри қўмитетига иложи борида тезроқ қўлланш учун уш муҳокама қилиш ва қабул этишга таъйинлаш топи-

